



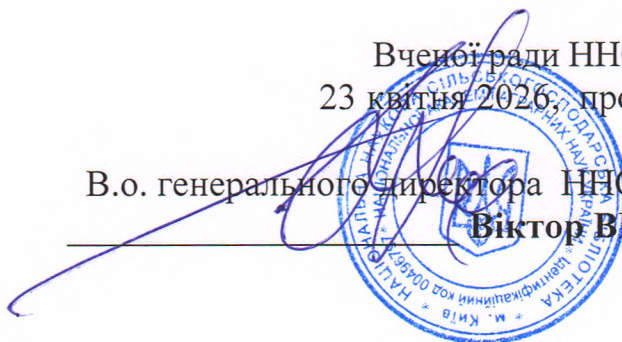
**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ**



**НАЦІОНАЛЬНА НАУКОВА
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА БІБЛІОТЕКА**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішенням
Вченої ради ННСГБ НААН
23 квітня 2026, протокол № 4

В.о. генерального директора ННСГБ НААН
Віктор ВЕРГУНОВ



КОНЦЕПЦІЯ
розвитку і діяльності
Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН
на період 2026-2030 рр.

Київ, 2026

Концепцію розвитку і діяльності Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН України (далі ННСГБ НААН) на період до 2030 року (далі - Концепція) підготовлено на основі аналізу сучасного стану бібліотеки, її діяльності. Вона визначає цілі, пріоритетні завдання та стратегічні напрями модернізації її діяльності в умовах цифрової трансформації науки, інтеграції у міжнародний науково-інформаційний простір та зростання ролі відкритого доступу до знань

Передумови розроблення Концепції

Необхідність розроблення Концепції зумовлена:

- цифровізацією наукової та освітньої діяльності;
- зростанням ролі відкритої науки (Open Science);
- необхідністю збереження унікальних фондів аграрного профілю;
- потребою інтеграції у світовий інформаційний простір;
- викликами безпеки та збереження інформаційних ресурсів в умовах воєнного стану;
- трансформацією ролі бібліотек у науковій інфраструктурі.

Правові основи діяльності ННСГБ НААН

У своїй діяльності бібліотека керується:

- Законами України: «Про бібліотеки та бібліотечну справу», «Про наукову і науково-технічну діяльність»; «Про вищу освіту», «Про Національний архівний фонд і архівні установи»;
- підзаконними нормативно-правовими актами;
- державними стандартами України з питань бібліотечної і архівної справи;
- Статутом бібліотеки і правилами внутрішнього розпорядку;
- «Положеннями про відділи, фонди, довідково-пошуковий апарат бібліотеки.

Реалізація пріоритетів розвитку ННСГБ НААН передбачає підготовку довгострокових програм: «Комплектування фондів спеціальних бібліотек сільськогосподарського профілю», «Збереження бібліотечного фонду ННСГБ НААН», «Формування цифрового інтегрованого галузевого ресурсу», «Зміцнення курсу на віддаленого користувача через розширення номенклатури онлайн-сервісних послуг», «Представлення наукоємності розроблюваних галузевих інформаційних продуктів», «Міжнародна діяльність».

Національна наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук України Це офіційно визнаний науково-методичний центр для сільськогосподарських бібліотек України.

Унікальність її полягає у тому, що ННСГБ НААН – єдина в державі спеціалізована бібліотека. Як провідна галузева науково-інформаційна установа забезпечує інформаційний супровід розвитку аграрної науки, освіти та інноваційної діяльності, виконує функції збереження документальної спадщини та формування національних галузевих інформаційних ресурсів.

Діяльність ННСГБ НААН спрямована на формування, оновлення, покращення інформаційно-бібліотечного супроводження наукового забезпечення агропромислового виробництва і користувачів, трансформуючи, таким чином, бібліотеку у відкрите інтерактивне середовище, яке забезпечує доступ до інформації всіх видів і на будь-яких носіях, незалежно від часового та географічного простору.

Довгострокові програми розвитку Бібліотеки тісно пов'язуються з контекстом світового розуміння ролі і призначення бібліотеки XXI століття - культурного, інформаційного та освітнього закладу і базуватися на тому, що:

*доступ до культурних цінностей та участь у культурному житті є фундаментальним правом людини;

*розвиток Бібліотеки взаємопов'язаний із процесами розвитку українського суспільства та базується на прозорому, правдивому висвітленні національної історії.

Функції бібліотеки:

– меморіальна – накопичення формування, систематизація і збереження бібліотечно-інформаційних ресурсів з питань сільського й лісового господарства;

– освітня – сприяння безперервної освіти, практичної діяльності з розвитку навичок самоосвіти та самостійної роботи користувачів з інформацією, формування навичок читання і роботи з текстом, навичок інформаційно-пошукової діяльності та використання інформаційних та бібліотечних фондів;

– інформаційно-ресурсна – формування національного галузевого інформаційного контенту й інтеграція його у світовий інформаційний, науково-інформаційний та документний супровід розвитку аграрної науки і виробництва через розширений асортимент інформаційно-бібліотечного сервісу, видавничу діяльність тощо.

– соціокомунікаційна – сприяє розвитку системи професійних комунікацій в рамках інформаційного та наукового співтовариства; обміну інформацією в процесах комунікаційної діяльності бібліотек з використанням різної кількості елементів комунікації з широким спектром подачі інформації;

– когнітивна – формування різногалузевих і інтегрованих знаннєвих баз даних;

– сервісна – створення системи науково-інформаційних, освітніх та бібліотечно-бібліографічних послуг для всіх користувачів бібліотеки, здійснення диференційованого бібліотечно-інформаційного обслуговування віддалених користувачів на основі інформаційно-комунікаційних та бібліотечних технологій, оперативне забезпечення доступу до наукової, освітньої та методичної інформації вченим і практикам, надання можливості зворотного зв'язку.

– координуюча – здійснює науково-методичну діяльність бібліотек сільськогосподарської мережі, вивчає їх інформаційні потреби в галузі інноваційних інформаційно-бібліотечних, розробляє навчальні і методичні матеріали їм на допомогу.

Місія Бібліотеки:

– забезпечення розвитку аграрної науки, освіти та виробництва шляхом максимально повне формування бібліотечних фондів, забезпечення належної збереженості документів з питань АПК й доступ до них незалежно від часового та географічного простору;

– створення національного галузевого інформаційного простору;

– інтеграція національної галузевої інформації у світовий інформаційний простір;

– організація високопрофесійного інформаційно-бібліографічного обслуговування користувачів;

– перетворення бібліотеки у клієнтоорієнтовану та сервісну систему;

Візія:

Бібліотека – це сучасний цифровий науково-інформаційний центр, інтегрований у глобальний інформаційний простір, що забезпечує доступ до знань, аналітичну підтримку досліджень і збереження національної аграрної спадщини.

Стратегічна мета:

трансформація Бібліотеки у високотехнологічний центр дослідницької інфраструктури з розвинутими цифровими сервісами та аналітичними функціями.

Наукова складова і підготовка наукових кадрів

– підготовка висококваліфікованих наукових кадрів, здатних на належному рівні здійснювати наукові дослідження з історії науки й техніки через вивчення сучасної наукової методології, дослідницьких методик і набутті вмінь їхнього застосування у професійній діяльності історика науки.

– підвищувати потенційні можливості професорсько-викладацького складу, передусім, з історії сільськогосподарської та природничої науки.

Цінності

– розцінюємо інформаційні ресурси ННСГБ НААН як національні скарби і працюємо над їх поповненням і доступністю;

– впевнені, що доступ до глобальної інформації неминуче зумовить прогрес в АПК країни.

– надаємо інформаційні послуги тільки відмінної якості і вимогливо підходимо до досягнення міжнародних стандартів інформаційного сервісу;

– цінуємо партнерство і кооперацію, спрямовані на досягнення доступу до інформації без меж;

– до інформації відносимося неупереджено;

– покладаємося на професійну і моральну цінність кожного співробітника бібліотеки і вітаємо його унікальність;

– позитивно оцінюємо відкритість і кооперацію як окремих фахівців так і професійних груп усередині бібліотеки та в інформаційному співтоваристві, вважаючи себе членами однієї команди;

– віримо в надійність і еволюцію бібліотеки заради виконання нашої місії.

Екскурс в історію бібліотеки

Предтечею сучасної бібліотеки являється бібліотека Генерального секретаріату (Міністерства) земельних справ Української Центральної Ради, заснована у 1917р. з фондом 1007 одиниць зберігання¹. Якісно новим етапом у діяльності установи ознаменувався 1972 р., коли, на той час, Центральна наукова сільськогосподарська бібліотека Південного відділення Всесоюзної академії сільськогосподарських наук ім. Леніна переїздить з м. Харкова до Києва. На цей період остаточно сформувалися основні напрями бібліотечно-бібліографічної,

¹ *Постанова Української Центральної Ради (16 липня 1917 р.) «Про затвердження бюджету Генерального Секретарства Земельних Справ».*

інформаційної, масової, науково-методичної й науково-дослідної роботи, активізувалася міжбібліотечна кооперація і координація. У відповідності до спільного наказу Міністерства аграрної політики України та Національної академії аграрних наук України від 1 липня 2002 року № 178/45 та Постанови Кабінету Міністрів України від 29 жовтня 2003 року № 1697 ННСГБ НААН – головний координаційний, науково-дослідний, бібліотечно-інформаційний і методичний центр для наукових сільськогосподарських бібліотек, яка через головні бібліотеки територіальних об'єднань (утворені в межах окремих областей України) організовує і спрямовує їхню діяльність на виконання спільних завдань.

Еволюціонуючи установа пройшла складний шлях у становленні та діяльності через численні випробування, суспільні трансформації та епохальні зміни, зумівши не лише вистояти, а й утвердитися як провідна науково-інформаційна установа держави. Від 2012 р. Указом Президента України № 700/2012 від 14.12.2012р. отримала статус національної.

Установа з 1975 р. є галузевим депозитарієм сільськогосподарської та лісотехнічної літератури.

На сьогоднішній день це потужний науково-інформаційний центр з формування галузевого сегмента аграрних питань як складова структури, що створюють інформаційне середовище розвитку українського суспільства із понад мільйонним документно-інформаційним потенціалом на 35 мовах із 59 країн світу.

Тут зосереджена основна частина інтелектуального потенціалу українського народу — своєрідне віддзеркалення еволюції українського сільського господарства, його досягнень і вагомих наукових здобутків. Користувачами бібліотеки є парламентарії та урядовці, науковці й фахівці агропромислового виробництва, професорсько-викладацький склад закладів освіти і студентство, фермери, інші землекористувачі та землевласники, представники бізнесу, історики, бібліотечні працівники, а також усі, хто цікавиться питаннями сільського господарства.

Гордістю бібліотеки є дві колекції «Фонд видань, випущених у ХІХ столітті з сільськогосподарської тематики ННСГБ НААН», «Колекція наукових видань 1901–1917 років із фондів ННСГБ НААН», внесених до Державного реєстру наукових об'єктів, що становлять національне надбання, а також колекція «Золотий буряк», представлена унікальними виданнями світової літератури з питань цукрового виробництва та найбільшою кількістю повних комплектів періодичних видань з цього напрямку англійською, голландською, італійською, німецькою, польською, російською, французькою, чеською та іншими мовами

При установі функціонує Інститут історії аграрної науки, освіти та техніки (створений у 2001 р. як Центр історії аграрної науки й реорганізований у 2013 р. в інститут), який системно й послідовно здійснює репрезентацію основних здобутків і пріоритетів українських учених у галузі аграрної науки і Інститут бібліотекознавства та інформаційних технологій, метою якого є науково-методичне забезпечення розвитку бібліотечної та інформаційної діяльності, формування інноваційних підходів до організації бібліотечно-інформаційних процесів, збереження і популяризація наукової спадщини

Співробітники Інституту, здійснюють галузеві комплексні наукові дослідження з проблеми започаткування, становлення та розвитку сільськогосподарської дослідної справи в Україні. Готують і видають монографії, збірники історичних наукових документів, науково-допоміжні ретроспективні

бібліографічні покажчики з проблем сільського господарства, галузевої історії, які виходять у 13-ти серіях: «Академіки Національної академії аграрних наук України»; «Біобібліографія вчених-аграріїв України», «Аграрна наука України в особах, документах, бібліографії» тощо.

Працює аспірантура та докторантура, де готуються спеціалісти вищої кваліфікації за спеціальністю 07.00.07 – історія науки і техніки. Щорічно проводяться курси з підвищення кваліфікації бібліотечних працівників наукових сільськогосподарських бібліотек методично підпорядкованої мережі. Готується Бюлетень ННСГБ НААН (Режим доступу: <http://dnsgb.com.ua/buleten-nsal.html>) , який містить рекомендації щодо поліпшення інформаційно-бібліотечного обслуговування фахівців аграрної галузі, офіційні, науково-методичні матеріали на допомогу бібліотечним фахівцям аграрної галузі.

Колектив ННСГБ НААН готує і видає наукові видання загальнодержавного значення, зокрема реферативний журнал «Агропромисловий комплекс України», (Режим доступу: http://dnsgb.com.ua/obslugovuvannja_vidannja_dnsgb.html) електронний науково-фаховий збірник «Історія науки і біографістика» (Режим доступу: <http://inb.dnsgb.com.ua>,

Бібліотечна установа тісно співпрацює з профільними інформаційними установами багатьох провідних країн світу, дипломатичними представництвами зарубіжних країн і міжнародних організацій, акредитованих в Україні, провідними бібліотеками України тощо.

На Інтернет-сайті установи за посиланням <http://www.dnsgb.com.ua> висвітлюється багатогранна діяльність установи, послуги та ресурси, які доступні користувачам в режимі 24/7.

Нова концепція побудови сучасної бібліотечної роботи базується на забезпеченні вільного доступу до інформації і документів всім категоріям користувачів незалежно від часового та географічного простору.

Головна мета діяльності установи – бібліотечно-інформаційне супроводження наукового забезпечення агропромислового виробництва України, задоволення потреб і запитів користувачів та зберігання й репрезентація знань створення єдиного інформаційного простору та інтеграція у світовий інформаційний простір.

Для досягнення цієї мети необхідно вирішити такі завдання:

Бібліотека – інформація – знання- успіх

З метою сприяння доступності інформації про зібрання, колекції, складові частини документально-інформаційних ресурсів ННСГБ НААН для користувачів:

- активно розвивати документообмін із метою поповнення фонду бібліотеки документами з країн-партнерів України, необхідними для поповнення фонду «Українська сільськогосподарська книга» згідно з правилами міжнародного документообміну;

- здійснювати заходи щодо обміну інформацією про законодавчі акти з питань бібліотечної справи з метою висвітлення тенденцій розвитку культурного життя, історичних зв'язків, напрямів сучасних бібліотекознавчих досліджень, формування і зберігання документальних ресурсів, асортименту інформаційних продуктів і послуг, використання інформаційних технологій; сприяти бібліотекам-партнерам у веденні бібліотечного обміну публікаціями про свою країну;

- проводити спільно з науковими дослідними інституціями НААН України та іншими науковими установами науково-практичні конференції, семінари, круглі столи тощо з актуальних питань аграрної діяльності;
- забезпечити користувачів орієнтовною інформацією про структуру, номенклатуру послуг і умови їхнього надання;
- систематично інформувати про діяльність Бібліотеки через засоби масової інформації;
- розширити практику укладання двосторонніх угод про співробітництво з науковими і просвітницькими установами, благодійницькими фондами та тими, що здійснюють науково-освітню й гуманітарну діяльність;
- впровадити систему додаткових і платних послуг, наблизивши їх до користувачів, зокрема, системи експрес-копіювання.
- формування, на корпоративних засадах, єдиного вітчизняного галузевого бібліотечно-інформаційного простору, що дозволить здійснювати бібліотечне обслуговування на базі сучасних інформаційних технологій і використовувати як внутрішні так і зовнішні ресурси бібліотек України та світу;
- розробку та впровадження стандартів (проектів) з бібліотечних питань на прикладі роботи ННСГБ НААН, їх гармонізації з міжнародними правилами обміну з метою подальшого використання їх бібліотеками мережі;
- здійснення просвітницької діяльності шляхом популяризації досягнень вітчизняної та світової аграрної науки і практики;
- підготовку кваліфікованих кадрів, здатних до творчої праці, професійного розвитку, освоєння і впровадження наукоємних та інформаційних технологій, конкурентоспроможних на ринку праці.

Бібліотека для бібліотек

Для активізації роботи з виконання державних і відомчих програм розвитку бібліотечної справи згідно з Законами України «Про бібліотеки і бібліотечну справу», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про інформацію», «Про Національний архівний фонд і архівні установи», що передбачають запровадження терміну «історико-культурна спадщина» до наукового обігу:

- поглибити науково-дослідну і науково-методичну роботу в галузі бібліотечної діяльності;
- проводити дослідження рідкісних, цінних і стародрукованих видань із фондів і колекцій Бібліотеки.

ННСГБ НААН - науково-дослідний інститут категорії А

У цьому напрямі забезпечити:

- підвищення доступності послуг та активне просування вичерпної, загальнодоступної інформації з історії становлення та розвитку сільськогосподарської дослідної справи через персоніфіковане наповнення.
- розвиток наукових шкіл та наукових традицій, інноваційних наукових проектів у пріоритетних для бібліотеки та НААН з перспективних напрямів фундаментальних і прикладних досліджень;
- упровадження результатів наукових досліджень у бібліотечній та інформаційній сфері, забезпечення динамічного наукового спілкування в різноманітних форматах (конференції, симпозіуми, семінари та інші форми

апробації наукових результатів);

- зміцнення зв'язків між наукою та вищою школою, зокрема в системі перепідготовки кадрів через підвищення їхньої кваліфікації, впровадження пошукових та довідкових сервісів, орієнтованих, передусім, на широку аудиторію;

- активізація роботи з підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації для потреб аграрної галузі, забезпечення роботи спеціалізованої вченої ради, залучення до навчання в аспірантурі та докторантурі;

- пошуки ефективних форм інформування громадськості та популяризації наукових досягнень у сучасному веб-середовищі; забезпечення конкурентоздатності вітчизняної аграрної науки та представництва у світовій інформаційній мережі, міжнародних наукометричних базах.

- створення і реалізація конкурентоспроможних, суспільно корисних інформаційно-аналітичних продуктів, організація інформаційних, консультативних послуг.

Формування галузевих інформаційних ресурсів та інтегрування в електронне суспільство:

- перманентне формування власного інформаційного ресурсу та розвитку електронної наукової сільськогосподарської бібліотеки (цифрової);

- підтримка наукових публікацій (інтеграція наукових ресурсів у інформаційний простір, забезпечення його наукометричного аналізу);

- впровадження політики відкритого доступу;

- розвиток електронних платформ через створення бібліографічних та повнотекстових баз даних і цифрових колекцій та розширення їх представництва.

- розвиток інституційного репозитарію;

- інтеграція з міжнародними інформаційними системами.

Обґрунтування: Відкритий доступ є стандартом сучасної науки і підвищує видимість результатів аграрної науки України.

Розвиток інформаційно-аналітичної діяльності

- підготовка аналітичних продуктів;

- здійснення бібліометричних досліджень;

- інформаційний супровід наукових програм.

Обґрунтування: Аналітична функція посилює роль Бібліотеки як наукової установи.

Розвиток та удосконалення форм роботи з користувачами передбачає:

- забезпечення вільного й рівного доступу для всіх категорій користувачів до вітчизняних і світових інформаційно-бібліотечних ресурсів;

- посилення орієнтації на віддаленого користувача шляхом розширення спектра онлайн-сервісів, зокрема: вибіркового розповсюдження інформації, електронної доставки документів, електронного бронювання, віртуальної довідки, віддаленої реєстрації користувачів тощо;

- розширення користувацької аудиторії в Україні та за її межами через упровадження новітніх пошукових і довідкових сервісів, розвиток вебпорталу та мобільних застосунків, а також активізацію присутності в соціальних мережах;

– створення комфортного читачього середовища, зокрема шляхом розширення зон вільного доступу до Wi-Fi, модернізації технічних засобів доступу до електронних ресурсів та підвищення рівня сервісного обслуговування.

Обґрунтування: умови підвищення ефективності бібліотечно-інформаційного обслуговування, забезпечення доступності знань та адаптації бібліотеки до викликів цифрового суспільства.

Загальнодержавне та міжнародне співробітництво:

у сфері взаємодії з органами державної влади розвивати інформаційно-аналітичну роботу, активізувати участь у розробленні державної політики в галузі бібліотечної справи та її реалізації;

у професійному спілкуванні:

- розвивати професійні зв'язки в бібліотечній, архівній сферах України;
- забезпечувати присутність у соціальних мережах, популяризувати величезний науковий та культурний доробок ННСГБ НААН;
- розвивати комунікаційні зв'язки з громадськими організаціями та іншими суспільними інститутами.

Міжнародну діяльність

провадити, базуючись на:

- активізації різних форм міжнародної діяльності, спільних проєктів між національними та академічними бібліотеками,
- участі у діяльності міжнародних наукових і професійних товариств, асоціацій, спілок через розвиток різних форм спільної діяльності;
- підтримці міжнародних контактів, можливостей учених у стажуванні, відрядженнях, наукових форумах, здобутті грантів.

Обґрунтування: Інтеграція бібліотеки у світовий інформаційний простір, обмін знаннями, ресурсами й інноваційними практиками, підвищення ефективності науково-інформаційного забезпечення.

Розвиток кадрового потенціалу

Кадровий потенціал є визначальним фактором успішної трансформації діяльності установи і його розвиток *спрямований на:*

- збереження та розвиток кадрового потенціалу, спроможного вирішувати найскладніші завдання науково-інформаційного та бібліотечного забезпечення сучасних потреб АПВ й суспільства загалом;
- підвищення кваліфікації персоналу, розширення можливостей для професійної самореалізації, формування кадрового резерву та ротатії кадрів;
- розвиток цифрових компетентностей;
- формування нових професійних ролей.
- підтримка діяльності Ради молодих учених бібліотеки, заохочення молоді до активної участі в науково-дослідній та науково-інформаційній роботі, в інноваційних наукових проєктах;
- організація постійного професійного та наукового спілкування в умовах формування збагаченого наукового середовища, участь у діяльності конференцій, семінарів, круглих столах для наукового та культурного спілкування, нарощування інтелектуального потенціалу ННСГБ НААН.

Обґрунтування: Забезпечення високої якості бібліотечно-інформаційних послуг, впровадження інновацій та підвищення конкурентоспроможності установи в умовах цифрових трансформацій.

Модернізація матеріально-технічної бази

- оновлення обладнання;
- впровадження серверної інфраструктури;
- забезпечення кібербезпеки.

Обґрунтування: Сучасна інфраструктура є основою ефективної діяльності.

Основні напрями реалізації Концепції

- створення інтегрованого цифрового середовища бібліотеки;
- розвиток електронного каталогу та цифрових колекцій;
- впровадження сучасних технологій обробки інформації;
- розширення міжнародного співробітництва;
- участь у національних і міжнародних проєктах;
- розвиток інформаційної підтримки інновацій в аграрній сфері

Очікувані результати

В результаті реалізації Концепції буде створено новий рівень інформаційних ресурсів і матеріально-технічної бази ННСГБ НААН, адекватний потребам суспільства буде забезпечене максимальне використання потужного потенціалу в інтересах культурного розвитку, з'явиться більше шансів для партнерства.

Основними здобутками будуть:

- створення сучасної цифрової бібліотеки;
- зростання обсягів оцифрованих документів;
- підвищення доступності інформаційних ресурсів;
- зміцнення ролі Бібліотеки як науково-аналітичного центру;
- інтеграція у світовий інформаційний простір;
- підвищення ефективності наукових досліджень в аграрній галузі.
- відкритий доступ користувачів до ресурсів, послуг через розширену номенклатуру сервісів;
- підвищення рівня наукоємності розроблюваних галузевих інформаційних продуктів, підтримку фахової комунікації, моніторингу, аналізу та інтеграцію результатів досліджень до світового наукового простору.

Висновки

Реалізація Концепції розвитку Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН на 2026–2030 роки забезпечить її трансформацію у сучасний науково-інформаційний центр, здатний ефективно відповідати на виклики цифрової епохи, сприяти розвитку аграрної науки та забезпечувати збереження національної наукової спадщини

Затверджено рішенням
Вченої ради ННСГБ НААН
23 квітня 2026, протокол № 4